

Przegląd krajowych i zagranicznych nowości wydawniczych

Review of polish and foreign new publications

BEATA KACZYŃSKA

ORCID: 0000-0002-4563-2293

Zakład Ubezpieczeń Społecznych / Social Insurance Institution*

e-mail: beata.kaczynska01@zus.pl

Summary: *The article presents analyzes the readers selected Polish and foreign literature, books and articles in the area of social policy, labour and social security that appeared recently in the publishing market.*

Key words: *social security, social policy, new publications, job, law*

Streszczenie: *Artykuł prezentuje wybrane polskie i zagraniczne publikacje, w tym książki i artykuły dotyczące obszaru polityki społecznej, pracy i zabezpieczenia społecznego, które zostały wydane w ostatnich dwóch latach.*

Słowa kluczowe: *zabezpieczenie społeczne, polityka społeczna, praca, prawo, nowości wydawnicze*

Wybrane publikacje książkowe

Anna Organiściak-Krzykowska

Migracje międzynarodowe w Polsce.

Tendencje, uwarunkowania i konsekwencje

Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie,

Olsztyn 2023, stron 288, ISBN 978-83-8100-366-7

Celem publikacji jest ukazanie i ocena tendencji, kierunków, uwarunkowań i konsekwencji migracji międzynarodowych w Polsce oraz znaczenia dla potencjalnych zasobów pracy. Książka składa się ze wstępu, siedmiu rozdziałów i zakończenia oraz bibliografii.

We Wstępie przedstawiono cel opracowania, istotę i formy migracji, źródła informacji o migracjach w Polsce oraz skutki tych zjawisk. Rozdział pierwszy zawiera pojęciowe aspekty migracji międzynarodowych. Rozdział drugi skupia się na teoriach migracji międzynarodowych. W rozdziale trzecim przez pryzmat Polski omówiono międzynarodowe i regionalne uwarunkowania decyzji migracyjnych. W rozdziale czwartym odniesiono się do migracji międzynarodowych w Polsce po wejściu do Unii Europejskiej. Rozdział piąty omawia międzynarodowe migracje zarobkowe w Polsce na tle państw Europy Środkowo-Wschodniej. W rozdziale szóstym zawarto rozważania na temat sytuacji demograficznej i migracji wobec potencjalnych i faktycznych zasobów pracy w Polsce. Zagadnienie popytu na pracę cudzoziemców w Polsce w kontekście realizowanej polityki migracyjnej zawarto w rozdziale siódmym. W Zakończeniu przedstawiono najważniejsze wnioski z przeprowadzonych badań i analiz.

* ul. Szamocka 3, 5; 01-748 Warszawa, tel. +48 22 667 13 45

Monografia zawiera szeroki przegląd zagadnień związanych z migracjami międzynarodowymi zarówno od strony teoretycznej, statystycznej, ekonomicznej i prawnej. Może być użyteczna dla pracowników nauki, urzędników państwowych, polityków i wszystkich tych, którzy chcieliby pogłębić swoją wiedzę w tym temacie.

Małgorzata Sidor-Rządkowska, Łukasz Sienkiewicz
Cyfrowy HR. Organizacja w warunkach transformacji technologicznej

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.,

Warszawa 2023, stron 292, ISBN 978-83-8328-367-8

Zdaniem autorów cyfryzacja stanowi jedno z najważniejszych zadań, przed którymi stoją organizacje wszystkich sektorów, branż i wielkości. Dlatego tematem publikacji jest stan cyfryzacji współczesnej gospodarki, a zwłaszcza rozwój nowych technologii w świecie pracy. Przedstawiono poszczególne aspekty procesu wdrażania rozwiązań cyfrowych, podkreślając rolę działu HR w kształtowaniu nowej cyfrowej organizacji kultury w firmie. W pracy poruszono także etyczny aspekt transformacji cyfrowej, ukazując przykładowe dylematy związane z ochroną i wykorzystaniem danych osobowych czy dobrostanem pracowników. Autorzy ponadto przytaczają wyniki najnowszych badań nad cyfryzacją HR oraz przykłady wdrożenia rozwiązań cyfrowych przez konkretne firmy oraz ich działy personalne.

Książka przeznaczona jest nie tylko dla menedżerów wszystkich szczebli oraz pracowników działów personalnych, ale także dla pracowników naukowych i studentów kierunków związanych z ekonomią i zarządzaniem.

Model wspierania aktywności osób starszych w społeczności lokalnej

Opracowanie przygotowane przez zespół: Elżbieta Bojanowska (kierownik projektu), Agnieszka Sowa-Kofta (redaktor opracowania), Rafał Bakalarczyk, Rafał Bednarczyk,

Marek Bednarski, Ewa Czackowska, Ryszard Czekalski, Romuald Jaworski,

Stanisława Golinowska, Martyna Kawińska, Anna Fidelus, Michał Rydzewski,

Filip Szymański, Gertruda Uścińska, Dariusz Zalewski

IPiSS, UKSW, Warszawa 2023, stron 116

<https://www.ipiss.com.pl/wp-content/uploads/2023/06/model-wspierania.pdf>

Podręcznik został przygotowany w ramach projektu pn. „Łagodzenie skutków pandemii wśród grup wysokiego ryzyka – osoby 60+”, realizowanego ze środków finansowych dotacji Ministerstwa Edukacji i Nauki. Celem pracy zespołu było zaproponowanie modelu interwencji, pozwalającej na skuteczne włączenie osób starszych w aktywności społeczne i kulturowe po okresie pandemii COVID-19, zgodne z koncepcją zdrowego i aktywnego starzenia się. Osoby starsze są bowiem grupą szczególnie narażoną na ryzyko wykluczenia społecznego z uwagi na pogorszający się z wiekiem stan zdrowia, ryzyko niepełnosprawności i niesamodzielności oraz stopniowe wykluczenie z pełnionych aktywności. Pandemia COVID-19 wzmogła ryzyko wykluczenia osób starszych w aspekcie zarówno psychologicznym, jak i społecznym. Osoby starsze znacznie bardziej narażone były na negatywne konsekwencje zarażenia, co potęgowało stres i poczucie zagrożenia, a w połączeniu z izolacją, wymuszoną stanem zdrowia czy przepisami administracyjnymi, przyczyniało się do dalszego wyłączenia z życia rodzinnego i aktywności społecznych.

Do opracowania modelu wykorzystane zostały wytyczne dotyczące zdrowego i aktywnego starzenia się oraz badania wpływu pandemii na życie osób starszych skonfrontowane z literaturą przedmiotu, wyniki analiz diagnostycznych przeprowadzonych w województwie mazowieckim, obejmujących badanie ilościowe (CATI) na próbie 800 mieszkańców województwa mazowieckiego w wieku 60 lat i więcej oraz wywiady pogłębione z 60 mieszkańcami gmin objętych pilotażem w okresie od grudnia 2021 do lutego 2022 r. oraz styczeniu – lutym 2023 r., a także doświadczenia zebrane w trakcie pilotażu projektu.

Prezentowane działania, wybrane odpowiednio do potrzeb zgłaszanych przez seniorów, zostały wdrożone w formie pilotażowej w trzech wybranych gminach województwa mazowieckiego: Bogutach-Piankach, Wyszogrodzie oraz Przasnyszu.

Dojrzyć do praw.

Raport z monitoringu praw i podmiotowości dziecka w Polsce w dobie społeczeństwa informacyjnego

Edycja I, Fundacja Orange, Warszawa 2023, stron 100

Publikacja przedstawia wyniki badań jakościowych przeprowadzonych wśród młodych osób oraz pierwszą, pilotażową edycję panelu eksperckiego „Monitoring praw i podmiotowości dziecka w Polsce w dobie społeczeństwa informacyjnego”. W panelu wzięło udział ponad 40 ekspertów i ekspertek zajmujących się problematyką praw dzieci lub działających na ich rzecz. Ocenili oni stan realizacji praw i podmiotowości dziecka w Polsce w dobie społeczeństwa informacyjnego. Do największych wyzwań związanych z realizacją praw dziecka w Polsce w kontekście rozwoju technologii cyfrowych ich zdaniem należą m.in.: niska świadomość praw dziecka u młodych i dorosłych, traktowanie dzieci przedmiotowo, bardzo niski poziom kompetencji cyfrowych, lawinowy wzrost skali niepożądanych zjawisk obecnych w środowisku cyfrowym, np. cyberprzemoc, mowa nienawiści, nadużycia danych, dostęp do niewłaściwych treści i inne.

Raport będzie publikowany raz na dwa lata, a jego celem będzie ocena realizacji praw i podmiotowości dziecka w Polsce oraz identyfikacja zjawisk, które wymagają najpilniejszej interwencji.

Wybrane artykuły

Zenon Wiśniewski

Czy można skutecznie przeciwdziałać zwolnieniom pracowników w czasie kryzysu?

Doświadczenia europejskie

„Polityka Społeczna” 2023, nr 3, s. 1–8

ISSN 0137-4729, DOI: 10.5604/01.3001.0053.7090

W czasie pandemii COVID-19 praca w skróconym wymiarze czasu okazała się skutecznym instrumentem stabilizacji zatrudnienia. Mimo znacznych różnic w strukturze instytucjonalnej i logice systemów skróconego czasu pracy, szybka implementacja i szerokie wykorzystanie zasilków z tytułu skróconego czasu pracy były priorytetem we wszystkich krajach europejskich. W artykule opisano istotne zmiany w regulacjach skróconego czasu pracy od marca 2020 r., rolę tego instrumentu w czasie kryzysu oraz możliwe jego efekty na tle wcześniejszych ustaleń empirycznych.

Krzysztof Waliszewski, Dawid Banaś

*Implementacja ogólnoeuropejskiego indywidualnego produktu emerytalnego
w Polsce – podejście regulacyjne i ekonomiczne*

„Praca i Zabezpieczenie Społeczne” 2023, nr 4, s. 33–45

ISSN 0032-6186, DOI: 10.33226/0032-6186.2023.4.6

Ogólnoeuropejski Indywidualny Produkt Emerytalny (OIPE) jest nowatorskim rozwiązaniem Parlamentu Europejskiego i Rady, które ma stanowić odpowiedź na procesy demograficzne dokonujące się w państwach członkowskich UE. Stworzenie nowego ponadnarodowego produktu emerytalnego ma przyczynić się do wzrostu oszczędności długoterminowych Europejczyków, a także wzmocnić unijne rynki kapitałowe.

W artykule zaprezentowano najważniejsze zagadnienia związane z OIPE wraz z jego implementacją do krajowego systemu prawnego, z uwzględnieniem perspektywy regulacyjno-ekonomicznej. Tekst składa się z 3 części. W pierwszej przedstawiono najważniejsze aspekty rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2019/1238 z 20 czerwca 2019 r. w sprawie ogólnoeuropejskiego indywidualnego produktu emerytalnego. Następnie omówiono projekt ustawy o ogólnoeuropejskim indywidualnym produkcie emerytalnym i zestawiono go z funkcjonującą ustawą o indywidualnych kontach emerytalnych oraz indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego. Ostatnią częścią publikacji są wyniki pionierskiego, autorskiego badania zrealizowanego na próbie posiadaczy IKE.

Jakub Sawulski, Marcin Bartkowiak, Joanna Ratajczak-Leszczyńska

*The Consequences of Envelope Wages in a Defined-Contribution Pension System
– The Case of Poland*

„Polityka Społeczna” 2023, nr 5–6, s. 1–8

ISSN 0137-4729, DOI: 01.3001.0053.7236

W systemach emerytalnych o zdefiniowanej składce zjawiska powiązane z szarą strefą mają znaczący wpływ na wysokość indywidualnych emerytur. W artykule przeanalizowano wpływ płacenia pod stołem (fragmentu szarej strefy) na przyszłą sytuację emerytów w Polsce. Opracowanie bazuje na modelu mikrosymulacyjnym, w ramach którego wygenerowano 20 tys. przykładowych biografii osób, które w 1999 r. wchodziły na rynek pracy i były w wieku 18–25 lat. Wyniki pokazują, że instytucja emerytury minimalnej oraz pleć świadczeniobiorców mają kluczowe znaczenie dla relacji między wypłatami pod stołem a świadczeniem emerytalnym.

W polskim systemie emerytalnym w przypadku ponad połowy kobiet wypłaty pod stołem nie mają wpływu na wysokość przyszłych emerytur – niezależnie od scenariusza otrzymują one jedynie emeryturę minimalną. W takiej sytuacji wypłaty pod stołem są szczególnie korzystne dla pracownika – zwiększają bieżący dochód bez pomniejszania dochodu w przyszłości. Z punktu widzenia państwa oznacza to jednak niższe bieżące dochody publiczne oraz wyższe przyszłe koszty związane z dopłatami do emerytur minimalnych.

W artykule pokazano, że dla pozostałych kobiet oraz niemal wszystkich mężczyzn płacenie pod stołem skutkuje proporcjonalną redukcją przyszłych świadczeń: niższą medianową emeryturą, niższą przeciętną stopą zastąpienia, wyższą stopą ubóstwa osób starszych (zwłaszcza kobiet) oraz większymi nierównościami w wysokości świadczeń.

Gertruda Uścińska

*Działania polskich instytucji publicznych na rzecz uchodźców z Ukrainy,
ze szczególnym uwzględnieniem zadań realizowanych przez ZUS*

„Ubezpieczenia Społeczne. Teoria i praktyka” 2022, nr 4, s. 1–13

ISSN: 1731-0725, DOI: 10.5604/01.3001.0016.2159

Agresja Rosji na Ukrainę 24 lutego 2022 r. spowodowała masowy napływ do Polski uchodźców wojennych. Rząd polski zdecydował o natychmiastowym otwarciu granic i uprościł procedury pomagające w legalizacji pobytu migrantów. W udzielaniu uchodźcom pomocy humanitarnej ogromną rolę odgrywa polskie społeczeństwo. Instytucje publiczne, rządowe i samorządowe, zgodnie z uchwaloną 12 marca 2022 r. ustawą o pomocy uchodźcom, przyjęły na siebie zadania związane z zagwarantowaniem migrantom dostępu do zabezpieczenia społecznego, rynku pracy, edukacji, ochrony zdrowia.

W artykule omówiono główne kierunki działań polskich instytucji publicznych wspierających uchodźców z Ukrainy. Szczególną uwagę zwrócono na działania realizowane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych zarówno w ramach zadań statutowych, jak i dodatkowych zadań zleconych Zakładowi. Przy przygotowaniu artykułu wykorzystano ilościowe dane rządowe, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz Organizacji Narodów Zjednoczonych. Do analizy wzięto pod uwagę również przepisy prawne polskiego oraz unijnego ustawodawstwa.

Od 24 lutego 2022 r. uchodźcy z Ukrainy uzyskali w Polsce pomoc w różnych formach. Szacuje się, że koszt wydatków publicznych i prywatnych na różne rodzaje wsparcia wyniósł 25,4 mld zł, w tym wydatki publiczne to 15,9 mld zł. Na podstawie pozytywnej oceny sprawności Zakładu w realizacji zadań zleconych w warunkach kryzysowych (z okresu realizacji tzw. tarcz antykryzysowych niwelujących skutki ograniczeń związanych z pandemią koronawirusa), Zakład Ubezpieczeń Społecznych został wykonawcą znacznej części zadań specustawy, szczególnie dotyczących pomocy adresowanej do rodzin ukraińskich uchodźców.

Andrzej Szybkie

*Pension and disability protection for Ukrainian refugees
on the basis of the Polish–Ukrainian Agreement on social security
in the situation of armed conflict in Ukraine*

„Ubezpieczenia Społeczne. Teoria i praktyka” 2022, nr 4, s. 85–107

ISSN: 1731-0725, DOI: 10.5604/01.3001.0016.2355

Wobec konfliktu zbrojnego w Ukrainie po 23 lutego 2022 r. polski system zabezpieczenia społecznego stanął przed wyzwaniem zapewnienia adekwatnej pomocy wszystkim grupom osób potrzebujących, przy jednoczesnym zachowaniu sprawiedliwości społecznej oraz uwzględnieniu możliwości finansowych państwa polskiego. W artykule zbadano status obywateli Ukrainy w zakresie uprawnień do emerytur i rent na gruncie polsko-ukraińskiej umowy w dziedzinie zabezpieczenia społecznego w kontekście zbrojnej inwazji Rosji na Ukrainę. Wykorzystano przy tym dane ZUS dotyczące obsługi świadczeń oraz dokonano przeglądu przepisów prawnych oraz procedur w zakresie ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem obywateli Ukrainy w Polsce.

Polskie prawo ubezpieczeń społecznych w dużym stopniu gwarantuje ochronę z zakresu ubezpieczeń społecznych osobom z Ukrainy oraz innym cudzoziemcom. Umowa o zabezpieczeniu społecznym oraz specustawa stanowią istotną ochronę uzupełniającą w odniesieniu do osób migrujących, których kariera zawodowa budowana jest na podstawie okresów ubezpieczenia w Polsce i innym państwie będącym stroną tej umowy. Ważna jest też praktyczna współpraca między organami rentowymi Polski i Ukrainy.